

Prilupkata na cilu god. 3 for., na pol. god. 1 for. 50 nov., na četvert. 75 nov.
Za Serbiu 30, 15, 7 1/2 groša. Izlazi svake Nedilje jednput.

Pisma svakovrstna predmeta molimo na uredništvo uputiti.
Neprijetom neprimamo

God. III. U Kalaci

U Četvrtak 14. Ožujka 1872.

Broj 11.

O PODIZANJU I USTROJENJU ŠKOLAH.

Utemeljij si i gradi doma glasovite
škole za što sretnije naobraženje
mladeži! Komenski.

Tu je vréme, da se stoga jada dositite, te da do-
sétljivom rukom ličite bolne rane, s kojih je rod nam
toli dosad propado i ginuo. A tomu se može jedino i
najsigurnije pomoći podizanjem i ustrojenjem valjanih
učionah.

Učione su nam dosad veoma manjkale i nedostač-
ne bile. Ista obuka, bila je i vrlo sakata, izlična i jalo-
va, odkud danas mnogi pravedno i govore: išli smo u
školu, pa ništ nismo naučili. Tako je! jeftino meso s
čorbom o plot veli naša rieč. Treba tu požrtvovanja, da
se jedno i drugo popravi. Država dobro svatja tu naj-
glavniju potrebu, pa zaoto i neoslanja škole na volju i
nehajstvo mrtvih nehajnikah, nego na strogo zahkti-
vanje državna zakona, kojim se strogo zapovéda, da se
škole podignu i ustroje poleg kolikoće dčtce, i to tako:
da se u jednu školu nenagomile znatno više od 80
dčtce.

Ali i tomu nije dosta, da podignete samo gole i
puste sgrade, što bi značilo lépo ogradjeni vrt (bašća),
al u sebi pust i prazan, nego da vam budu škole pune
poučnih i mamilnih sredstvah, nad kojimi da se naslad-
no zabavlja dčtčje oko, a po oku da se puni glavica
pojmovi koristna nauka.

Učiona sama treba da bude mjesto veselo, puno
paše očlma, unutar i vani. Unutar treba da bude svétla,
čista, nakičena po svih stranah slikarijami, ili da su
slike vanrednih ljudi, ili zemljovidi, krajobrazi, mjesto-
kazi ili uspomene nekakovih dogadjaja, ili nekakova
tumačenja. Izvana, da bude i liepo mjestance za igran-
ku, i nekakov vrt, u koj se kadšto doprate nak iim se

pokaziva drveće, biljke, cvieće. Tako samo raste i raz-
vijase dčtci misao rado polazeć školu kao sajam (vašar),
gdě se nadaju uvijek nešto nova ugledati i čuti.

Stvari same prihvaćaju misao mladeži ako su
svrétle, liepe i ugodne; a to je sasvim naravno, n. p.
Oči da motreć gledaju, netreba ih na to silovati, nego
im samo predstaviti što krasna. Voda da teče, netreba
ju moljkavati, nego joj samo odgradi put. Ptica da leti,
netreba ju na to nukati, nego ju samo slobodno pusti.
Tako je to posve u naravi dčtce; treba jim samo shod-
no predstaviti, voljno i ugodnim načinom ih po svemu
rukovoditi, da sve ide kao igrajućke; pa kad se dčtca
oslade sladorom lépog nauka, tad čehu zbilja poput
drobnih pčelica brzim letom letiti po cvětju učevnih
predmetah, i obogatiti sebe najdragočenijim blagom
potrebna i koristna nauka.

Iz takovih samo učionah mogu izaći na stotine
podpuno naobraženih mladićah u jeziku, u jezgrovitoy
znanosti i svakoy mudrosti; a usposobljeni za raznovito
razumno občenje u tom svietu, koji, kao prosvitljeni i
mudri jednoć ljudi biti čehu sposobni rukovoditi crkvu
i obćinu, da nam sve to krasnije procvatu.*)

Roditelji! želite li zbilja dobro dčtci svojoj? že-
lite li dčtca svoju usréciti, zemaljskim i nebeskim bla-
gom ju obogatiti? a vi svom silom nastojte ustanoviti
obrazovališta (učione), u kojih čehu vam se dčtca umom
i srcem razviti i uroditi oželjanim rodod. Jer, koja bi
korist bila po vas i po dčtca vašu, da joj ostavite očē-
vinu, dčdovinu, materinstvo il ma kakvo bogatsvo, a po
tom da po vašoj i to privelikoy krivnji ostanu neuka i
glupa, umom i srcem neplemenita, u cilom bitju suro-
va. Zar niste živi i očevidni svēdoci tomu kako je već
mnogi takovi nesrićni mladić u ludo profrčko očevinu,
u včtar razpršio dčdovinu, sebi i rodu na sramotu ob-

ratio materinstvo? napokon u svojoj okoritoj gluposti strovalivši se u skrajnu bedu i nevolju, nezahvalnostju i pogrdom setjaose svojih roditeljah. Zašto? Zato : jer koja mu je korist, što su mu ostavili sve, a nisu mu dali i ostavili što mu je baš najpotrebnije ; a to je obuka, bez koje su ga izključili iz kola razborita i umna života. Indi vi roditelji! nemojte djetecu svoju a mladež našu pustiti uz vjetar, — nemojte ju lišiti i grješno odkidati ju od prave očevine t. j. od škole i srećonosna nauka. Dajte jim, što ste po krvi i po Bogu dužni! Dužni ste pako djetecu svoju valjano odgojiti za sretan i napredan život zemaljski, a po tom kanoti uručiti jim ključ života višnjega.

Dižite škole kanoti jedino i pravo sredstvo za razviti um, oplemeniti srce, učvrstiti volju u dobru djetce svoje. Nastojte iz svih silah oko njihova obučnja, pak čete po tim djeteci svojoj zbilja ostaviti najbolju i najsigurniju baštinu ; jer čehu se tako djetca po vašem trudu i brigi dobrom stazom uputiti, istom putujućim životom u svemu napredovati, a napredovajućim sigurno tvarno i dušno obogatiti.

Bunjevac.

ŽELEĆ DA SE DUŠA NAŠEG RODA NASLADJIVA NA SVAKOM UKUSNOM PLODU KOJI SE RODI NA STABLU SLAVENSKOM RADO PRIOBĆUJEMO POSLANICU APOSTOLSKU PLEMENTOG POREČKOG BISKUPA :

Ali, ljubezna moja braćo! čim vam ja stavljam pred oči znake zloga duha sadanjega vremena, da se vas neujme, i da vas neokuži, neosudjujem niti zamećem sve i svašto, čega je, i što sad biva po svietu, na kojem je bilo svagda i zla i dobra. Nije sve, što je novo, za to dobro, jer je novo ; ah i što je staro i odnekada, nesmiemo ga samo za to ni zavrći ni tvrdoglavu se ga držati, zato što je ono staro. „Kušajte sve, a držite se onoga što, je dobro“¹⁾. To pravilo je dao vjernim sveti Paval apostol. Tako nas opominje i sv. Ivan, koji piše : „Ljubezni! nemojte vjerovati svakomu duhu (to je : svakomu čovjeku), nego kušajte duhove ili ljude, koji vam govore, je su li od Boga, jer ima mnogo lažnih učitelja i ljudi na svietu. „Svaki, koji prizna i izpovieda, da je Isukrst Sin Božji : taj je od Boga“²⁾. Kad dakle čujete govoriti i huliti na Boga i na svetu vjeru, spomenite se tad ovih rieči svetoga Pavla, koje je on pisao vjernim u Galaciji : „Ako li mi ili angjel s neba pripovieda vam evanjelje drugače, nego smo vam ga mi prije propoviedali, da bude proklet“³⁾. I što je drugih stvarih, razmišljajmo uza svaki govor, koji čujemo, i pitajmo sami sebe : tko je taj, koji mi govori to ili ono? tko je to njemu kazao, tko ga naučio? što se pripovieda i govori, što se želi imati i postignuti : je li to i Bogu po volji, dobro i pravedno, i meni na korist, ne samo vremenitu nego još i vječnu? Kad bi svaki rabio svoju glavu i pamet, kakono rabi oči i uši, tad bi lažci i varalice malo koga mogli zasliepiti. Takvo razborno prosudjivanje i mudro vladanje pristoji se kršćanom, prosvjetljenim svetom vjerom. — Sviet se sad hvali na sva usta, svojim znanjem i naprjedkom, a za neke stvari doista ima se čim i hvaliti. Naprjedujmo i mi, ali ne u zlu nego u dobru. „Braćo moja! što je god istinito, što je god pravedno, što je god prečisto, što je god preljubezno, što je god slavno, i ako je koja dobrota, i ako je koja pohvala : to mislite, to činite“⁴⁾. A vrhu svega pak pouzdajmo se u božju pomoć ; iza zime prihodi ljeto, iza noći se dan vraća, a vedra pogodna bude za nepogodom. Nadajmo se tad i za vjeru boljoj budućnosti. Ali ni sad nije ni sve propalo niti je nestalo sa zemlje vjere i straha božjega. U gradovih i po selih ima nebrojeno mnoštvo ljudi svakoga stališa, vjernih i odanih Bogu i Spasitelju svomu ; ima puno bogoljubnih gospodarica, pobožnih mladića i nevinih djevojaka, vrjednih poglavara i školskih učitelja, koji se nipošto nedadu zavesti od opakoga duha vremena i svieta. Držmo se tad krjepko Isu-

krsta i njegove crkve, i nedajmo da nam naudi opaki nauk ovoga svieta, od kojega nas je oslobodio nebeski nauk Isukrstov. Pomoz, tko god i koliko tko može, da duh vremena neotruje srce našoj djeteci i mladeži, i da toga hudobnoga duha posve nestane iz obiteljih i školah, iz gradovih i selih: jeda budemo rod Bogu posvećen. Blaženi roditelji i gospodari, koji si svagda na um prizivlju svoje usvišene dužnosti, te ih vjerno i ovršuju! Blažena djetca, kojim učitelji uza svako liepo i koristno znanje kite i oplemenjuju um još i naukom nebeskim, i napunjuju im srce božjega straha! Blaženi i poglavari kojegod vrsti, koji su svojim podložnikom pravi božji namjestnici, te se otečinski staraju za njihovo vremenito blagostanje i vjekovito spasenje!

Ljubezni moji! te i tim prilične misli imajte što već put na pameti kroz ovo sveto korizmeno vrieme. Obnovite se duhom ponižne vjere, tvrda ufanja i žarke ljubavi ; svucite sa sebe nekadanjega čovjeka po griješnom duhu sadanjega vremena, a obucite se u novoga čovjeka, stvorena po pravdi i istini božjoj ; jer : „Sviet prolazi, i želja njegova, a koji tvori volju božju, on ostaje do vjeka“¹⁾ da, na vjeko blažen u Bogu, — „Milost Gospodina našega Isukrsta budi s duhom vašim, braćo! Amen“²⁾. — U Poreču, u nedjelju Šestdesetnicu dne 4. Februara 1872. † JURAJ biskup.

U BAJMAKU IZPIT ŠKULSKI ODRASLIH BUNJEVACA.

Mah smo kakvi izvještaj Školski u ruke uzeli, uvijek se nam srce ožalostilo, jerbo nam je svaki dokazivo : da naš rod još svakdi spava, on još neponja kakva životna sila leži u školama i ravnodušno gleda : da ih drugi narodi crpe, dočim on ostaje u nemoći neznanosti. Al evo srce se naše barem jedanput i razveselilo. U Bajmaku 24. Veljače održan je izpit odraslih bunjevacah u prisustju g. plebanoša i drugih častnih članovah škulske stolice. Dakle odrasli su učeni u Bajmaku i to bunjevci. Bože tebi hvala na daru! prijateljenje g. plebanoša, marljivost učitelja g. Mrkovića, a osobita odvažnost mlada muža Bačića kojije sudruga izkupio i u škulu uveo, pripravila je nama tu radost, koju javljamo našem rodu da se u gospodinu veselimo. Jerbo je ovo znak, da se žića narodna izkra još u našem rodu zadržala, koja se može objaviti do plamena ako bude revnih svećenikah i marljivih učiteljah — Bog dao da što je u Bajmaku srićno započeto, da se razplodi po svih bunjevačkih i šokačkih obćinah.

Bratjo nemojmo više kazat : da naš rod nemožemo u škulu umamit, samo nadjite takog Bačića jednog, koji smije predsudam u oči pogledat, odsudit se prvi korak učinit, i svoga pobratima, a ovaj drugog sobom dovest, pak će te vidit kako će vam se škula napunit, i otvorit se vrilo odkud će se radjat prosvieta. A taki odljučni i znato željni pojedinaćah radja sigurno svaka obćina.

Koji čovjek nauči štiti taj onda počme osićeat, kakavje on prije nemoćan bio. Nijel to strašna nemoć, da ni jednu knjigu ni jedno pismo nezna proštit. Njega i najmanje diete može privariti, od njega ruglo načinit. Ko mu šta kaže da u toj knjigi ima ili pismu, on to mora virovat ko sliepac ako mu kažu : da je na suhom putu, kada ga na blato navedu.

Stravi se svaki izkren ljubitelj naroda — kad vidi da mu tko od roda primi na rukovodjenje kaku blagajnu, ili je umoran kakav zajam učinit, jerbo zebe unapried : da će ga na tanak led navest.

Nitko na svietu nebi mogo do takog osvidočenja dojtii o potreboći štivenja pisanja i računanja ko slavian, jerbo neima na svietu naroda koji je toliko puta s bog toga varan i u prosiake otiran bio, jerbo štiti, pisat i računat nije znao. A nitkog na svietu nije tako lahko privariti ko slaviana, jer- je on poštena i izkrena srca, pak svakom vieruje.

Al poklem je slavian skupo platio to izkustvo da nije slobodno svakom čovjeku vierovati, već treba da svojim

¹⁾ Tes. 5, 21. — ²⁾ 1. Iv. 4, 1. 2. — ³⁾ Gal. 1, 8. — ⁴⁾ Filip. 4, 8.

očima gledamo, i svojom glavom računamo, zato gdje se samo otvori prigoda, vrijeme je da učimo, budući nama ne treba veći dušmanin, dosta nam je zlotvora u neznanosti. Ova je po nas tako kobna, da ako se ne prosvietlimo još za koju desetinu, to nas neće više ni magjar ni nimač naći jerbo će mo u neznanosti svi se pogubiti. Šta je znanost i šta je neznanost to je teško u kratko prid oči staviti, al ko hoće da tu razliku vidi, taj neka spodobit židove mah skojim drugim narodom, pak će umah shvatiti silnu kriepost znanosti. Kažite mi šta ima jedan židov? Kada reknem da ništa nema onda istinu govorim. Nemojte ga gledati kao pojedinca Jcega koji se već vašim trudom nagojio — i s hiljadama razpolaze, već gledajte ih kao narod, pak će te viditi, da ništa neimaju, ipak sav sviet je njihov, jerbo mah su na kojem kraju svieta, uvik gledaju kako će u znanosti nadići, ili barem dostići najučenie u onom narodu: medju kojem žive, i kada se late mah kakog posla taj vrše, svom silom i duševnom i tvarnom.

Neće te naći židova koji neće i najposlidnju krajcaru žrtvovati da svoje djete nauči. Pravo je čudo što u njima vidimo: jedva su trojica u jednom selu pak imadu synagogu i škulu kakva je takaje, al on ima miesto gdje Bogu služi i gdje mu se djete poučava, nas ima 5—6 stotinah nikoji put i hiljada — pak niti službe božje niti škulske nauke imamo.

Nemojmo dakle na židova se blatom bacati, budući mnogo ima u njemu što da naučimo i osvojimo. Ako bi nas slučajno privario i to bi naša bila sramota, zašto da mi neznamo štiti pisati i računati, zašto da ne znamo što je u pismu na koje krst metjemo? Dužan je i jedan i drugi čovjek pravedan biti, al ako nije? dakle svaki bakalica da nas priko svojih nečisti rukuh privalji — da se snama podsmijava, da nam gorko stečen novčić iz džepa izvarava.

Alaj bratjo probudimo se iz drimeža otarimo oči da vidimo štidi sram skojim smo oboreni. Mi smo prid svima zlima ljudima kano zviri prid lovcem, oni gledaju kako će jednog slavena u mriže uplest, da ga ogule do gole kože. Slava dakle revnom popu koji se brine i o prosvietu slavena, dika marljivom učitelju koji si za najveću čast smatra: ako svojem rodu barem jedno diete iz sužanstva neznanosti oslobodi. Bog dao da se i druge obćine povedu primerom bajmački omladnih bunjevaca.

D O P I S.

Subatica, 4. Ožujka. Hvaljen Isus! Nečetel kretnat glavom na ovaj pozdrav; dobro znam, da su vam već uši oglušale o silnom „sluga ponizan alaszolgája. Valjda bi ovi ljudi bili zaisto pokorni sluge da se za takve pogode, jerbo ovi naši koje imamo baš se nepokoravaju jako. Mi prosti ljudi nerado prominjavamo običaj, i ostajemo još po najviše virni starom pozdravu. Istina da nam zato naprišivaju naslove, kojima se kite ljude — kojima vele da sunce još u glavi nije prosjalo.

Al ja u mojoj prostoj glavi mislim — kad je sloboda za nas sve podjednako odkrojena, zašto bi se ja tudjim slugom pravio, a i čini mi se da to već i nemože biti prikladan pozdrav, u životu ustavnom, gdi nevlada gospostina i službenstvo, već gradjansvo.

Al ako se baš komu dopada da se grbi poput sluge neka mu je po volji, samo neka to neželi od bunjevca, kod koga se sluga uvik smatrao, kano udo familie, i ne samo pod jednim krovu stanovao već i hranio s jednim jilom.

No al ja nebi htio o tom govoriti, druga stvar mene koči već od davna, tu bi ja rada izneo na vidilo, samo se bojim da i vas kako god nebočem — jel to je naša falinga, mi prosti bunjevci smo vrlo uočni. Ako se nevaram: Vi ste već više puta očitivali: da vam je istina najmilija, pak da će te nju i onima koji gori side, i nama koji doli stojimo kazati. Mislim da se tako i tiče jerbo je zakon jednako pravo podielio i Petru i Pavlu.

Kada ste dakle naše curećie divane opisali — izčekivo sam da će red dojeti i na one gospodske, al budući to ne-

mogoh izčekati, neće te mi u zlo primiti: ako vas u nedeljku oko pol dvanaest sati odvedem u crkvu fratarsku, također i u onu veliku na divan gospodski. Istina da se tu onda Misa služi, pa fratar i popo svoju dužnost valda dobro i odsluživa, al to neće nijedan čovik, tajat: da oni koji se tamo onda izkupe divan onom našem curećiem spodoban vrše. Sad od kojeg se većma odkretje Bog, od ovog fratarskog ili onog našeg na to mene neće pozvat da sudim. Sudi će ih Bog, samo mi se to nedopada: što sam već čuo mnoga od ovog našeg divana, al od onog fratarskog nigdi ni riči, ravnopravnosti dakle za volju želio sam ga ovde napomenuti.

Vi ste već i o tom govorili; kako se naši mladići prominili, oni u stariem vrjmenu uvik su trizni igrali, a sad se izopijaju ružnie nego ljudi. Ja to nemožem da tajim, budući bi me mijandžie o neistini okrivili. Al virujte mi — da naši momci nimalo nisu zaostali za onim kaputašima. Ja kao livak imao sam priliku i u ovake svietlie gostbine unići, pa mi je služila prigoda mnoga uvižbati. Naši momci malom časom a oni ugladjeni brčića čašurinom piju, ili baš bocu od ice jedan na drugog nazdravljaju. Koji su pametnii u ovakom stanju to nisam izkusio, al da bi im više puta i ovde i tamo bolje bilo u jezik zagriziti to sam vidio. Ovake sopre ako bi slikari spingali, pak vrhu njih pomećali s neba gledede Angjele to vas možem uviriti: da bi ovima tužne i žalostne oblike narisati morali. Ako je što obraženosti u ovakima prizzorima, to će onda naši momci one kaputaše skoro stignuti. Ako pak to nije trak obraženosti onda vi sudite: dalisu ovi pali doli — ili se oni uzdigli — na listvicam neumirenosti, jel da su blizu to se neda tajiti.

Da naša mladež neuči a tko neuči taj i nezna, to se opot neda poricati. Budući bi i knjižari i novinari lahko dokazali da negovorim istinu.

Ja kao prost čovik nemožem suditi one koji su velike škole polazili, to će suditi budući restauracia — koja mora pokazati, gdisu ti naši učeni mladići da zauzimlju miesta u zvaniama za nji odlučena. Al toliko već vidim da košto naši momci i divojke neznadu bunjevački štiti i pisati, tako ni oni gospodarići ni gospoiće neznadu, ridko ćeš kojeg ili koju nagoditi, da bi se znali stobom i o svagdašnjoj stvari porazgovorit, a da im bunjevka Mama nije skucavala te se sad nebi bečili. To čujem da ima nikoji, koji i koje govore ili barem čuju i franceski valjda još i englezki jezik, tom neka se raduju francesi i englezi, al mi bunjevci vrlo se žalostimo: što naši sinovi — koje hoćemo da u zvanie postavljamo da nas sude i upravljaju naš jezik negovore. Ta za Boga valjda nas neće suditi i upravljati magjarski ili nimački, ta valjda nama triba to znati što hoće ju da snama rada, ili, hoće ju da mi činimo? al onda to triba znati i kazati, a ja nepoznam takog mladića, koji bi to znao kazati i zapisati lipo i čisto bunjevački, što nama nalaže zakon, recite mi gospodine, dali je to pametno i razborito? ta u svoj Subatici neima čovika ako se rodio i stanuje u varoši, da nebi govorio bunjevački, al ima takvi hiljada i hiljada koji samo bunjevački govore i razume. Kakva je to dakle uprava i sudbina koja se neopravlja tim jezikom koji puk govori i razumi.

Ta u pojmu ustavnom nije puk za gospodu već gospoda je radi puka, dakle gospodo! mi to želimo: da vi nas našim jezikom upravljate i sudite. Sad čujem da desna strana želi za pulgermajstora g. Matu Antunovića, a livica g. Mukiću Mukića ja ih poznajem. Oba dvojica su pošteni i dobri ljudi, no što su oni magjari — to je njihova dika, mi je nezavidimo, al mislim da bi svoj obraz još većma osvitlali, da barem i naš bunjevački jezik govore, košto bi se ticalo jednoj glavi sve Subatice. Koja da je bunjevačka varoš, to se nenadam da bi mah koji od ove gg. smio tajiti.

Hvala Bogu izabrali smo naše zastupnike — Obćinare — i medju ovima ima mnogo pravi bunjevaca, nedvojim, da će u prvoj sidnici umah zaiskat, ono pravo koje se njih prid Bogom i zakonom tiče: da se u sidnici i bunjevački govori i piše, jerbo drugie naši oni obćinari koji magjarski niti govore niti pišu.

pravo nebi mogli uživati.

To nama dozvoljava zakon, dakle rada bi znao, ko bi smio i pokušati da priči bunjevu, u srid Subatice na svakom javnom ili zvaničnom mistu bunjevački govoriti i pisati. Neka mu se brada do zemlje spuštala al neka znade: da bunjevac neskreće sputa u slučaju napadaja, on zna obraniti svoje pravo, koštoje znao 1849. godine svoje varoši atar obraniti, on niče pravo ne vridja, al to nipošto ne trpi, da njega u Subatici smatra magjar kano svojeg slugu, on zna biti magjaru pobratim, al slugom nikad neće biti, dakle bratjo nevrđajte ravnopravnost, jel onda ne vojuje u vami ustavnost nego usilnost, koja bratju neujedinjava već razdvojava.

Jedan Livak.

Sa Šumbregu, početkom Ožujka. G. dr. J. Iveković udario je u 6. br. „Zagr. Kat. Lista“ utoricom na me i na moju nedavno izašlu molitvenicu „Isusovku.“ Čim sam tu njegovu nadriocjenu pregledao poslao sam sl. uredništvu „Obzora“ poziv, da dr. Iveković sve još one pokilježene nesmisle, protu slovja i grieha proti njegovu hrvatsku jeziku, — od kojih je poštedio svoje čitaoce iznese na vidik; jer mu želim od jedan, put saviti konac. Al buduće to svietlo nije izišlo na vidilo to sam ja g. doktoru peštanskomu nabrzo obširno odgovorio, i pet pisanih tabakah odgovora 26. Velj. preporučnicom sl. uredništvu „Obzora“ poslao tom molbom, da ga što prije blagoizvoli priobčiti u svojem listu. I za mene i za moju knjigu bilo bi vrlo nepravedno, a za slavno občinstvo svakako čudnovato, da se sl. uredništvo „Obzora“ neodazove pravednoj želji i molbi mojoj!*)

Dočim Vam ovo, preč. g. Uredniče! na brzu ruku dostavljam, prije nego se na kola popnem, te bielomu Šumbregu, njegovim krasnim dolovom i goricam za cio možda život svoj nakon poltreće godine revna ovde svoga kapelanovanja stražnji: s Bogom! reknem, — budite mi od srca pozdravljeni i Vi i mili rod moj! — pozdravljeni i uvjereni, da, premda su u tudjinstvu odsele duhu momu ponešto stegnuta krila, ipak će prije nebo i zemlja proći, nego li će ugasnuti ljubav k rodu u slavenskoj duši mojoj! Blaž.

RAZNE VISTI.

— U Peštanskom saboru naliči poso onom kada se dvojica sustriju na putu, pak jedan drugom neće da skrene. Desnaci bi radi bili još u ovom zasidanju preinačenje izbornika — priko sabora prineti, al buduće bi se onda zastupnici na pet godinah birali, stadoše na put livaci, i zidjaju od dugih govorah bedem da desnaci nepridju. Sila silu budi.

— Hvaljena nimačka tolerancia obilila je već zube — u Berlinu su odljučili: da više neće ustanovljat katoličke već samo protestanske, i bezvirne gymnasie — velike škole — i to na katolički trošak, buduće je trećina ove vjere.

— U Obzoru pišu: da je narodno ustavna a bolje unionistička stranka naredbu izdala svakom bilježniku: da narodnjaka ako bi se koji usudio u selu pokazati, da se o izboru razgovara, dade svezati i kotarskom sudcu poslati, mislili smo da su stari grei ustavnu nauku izerpili — al kako vidimo — unioniste nalaze još po koju dosad nečuvenu.

— „Pest. Lojda“ i „Reforma“ pišu dakle najmanje ministerialske novine, da po ugarsku nebi dobro bilo:

*) Ako nebi u krivo izpalo, bratinski bi primetili: da bi taj željeni odgovor trebalo poslati, u „Zagr. Kat. List.“ — Ovo je legitimno i naravno mjesto. Ono je List političan, koji najskole u sadanjima Okolnostima ima sjaset predmeta — na znanstveno se nemože obazirati, već i rada svojeg častnog občinstva, a „Kat. List.“ glede svoje plemenite svrhe na to je pozvan: da otvori mejdan na znanstveni dvoboj. Samo bratjo ne sikirami i poklem ste mladi birajte kakve starine za sekundante. Ured.

da se Dalmacia kruni sv. Stipana za sad povrati, jerbo je tamo puko siromaštvo, neima škula neima puteva, zemlja neplodna, ni troškove upraviteljske nevrća, ko ovu kraljevinu primi taj nek otvori kesu. No Dalmacio ti si sirotče, koje je prije tutoravao Talian kasnie nimac, i kad su sve tvoje otčinstvo i materinstvo potrošili, onda te tiskaju od nemila do nedraga — nimac poklem vidi — da ga nećeš više da gojiš na svojih grudih, veli magjaru evo ti je, ako ti treba: a magjar te odbia govoreć netriebami — sad, da je odbranu zaodijem i obujem, pak osvietlam obraz slavenah — koji su mi već i tako dodijali. Bilo sa cilokupnostju kako mu drago, samo neka se neoporavlja slaven, drugima riečma al to isto govore ministerialske Novine.

— U Bajmoku sklopljenaje družina medjusobne podpore, sa uložci nediljni po 25 n. ovo je što bi valjalo u svakoj občini ustanoviti.

— Nj. Veličanstvo je blagoizvolelo ovlastiti u Zagrebu ravnajućeg podmaršala, a u Temešvaru zapovidnička generale da na župe katoličke i pravoslavne plebanoše Biskupom predstavljaju.

— Občine Srbske i to znamenitie redom izjavljaju: da im nije povoljna namira ministarska, koja bi htla po starom birati Patriarhara, već zahtivaju: da se kongreski zaključci odobre.

— Jednako se ponavlja glas: da Nj. Svetost Rim-papa, kani Rim — ostavit i upravu crkve na slobodniem miestu nastaviti.

TRGOVINA I OBRTNOST.

* Subotica, 5. Ožujka. U ovakim vrimenu kako smo ove zime priživili tek vidimo, od kakove su potrebe dobro uredjeni pravljene putovi, jer badava su nam i željeznice kad nemamo dobro uredjenih pravljenih pobočnih putova, na kojima bi data mogućnost bila i onome poslidnjem sirotom zemljodilcu, svoju ranu na pazar izneti, dok ovako porred sve blagodati željezničkih pruga — gvozdenih putova — mora kod kuće svoje ili u kolibi da kuka i najveću oskudnost trpi, a sve s toga što nemamo običnih pravljenih putovah. Stoga i jeste kod nas u obće mloga sirotinja — proletariat — s toga i nema pravog materialnog — novčanog — blagostanja, i tako prava i ne pobitna istina je, „da se mi u našoj slanini — bogatstvu — davimo“ jer neznamo da upotrabimo na dobro.

CINA RANE. Pešta, 11. Ožujka. Čisto žito banatsko: 81 fnt. 6 fr. 15—25 nov. 87 fnt. 7 fr. 15—20 nov. tisansko, peštansko stol.-biogr. 81 fn. 6 fr. 20—30 n. 87 fn. 7 fr. 15—20 n. bačvansko 81 fn. 6 fr. 15—20 n. 84 fn. 6 fr. 75—85 n. Raž 78—79 fn. 3 fr. 50—60 n. Ječam 66—68 fn. 2 fr. 70—80 n. Zob 45—48 fn. 1 fr. 80—85 n. Kokuruz mir. 4 fr. 10—20 n. Proja 82 fn. 3 fr. 20—35 n.

Baja, 9. Ožuj. Žito 83 fnt. 6 fr. 80 n. 80 fn. 5 fr. 50 n. napolica 78 fn. 4 fr. 30 n. 76 fn. 4 fr. raž 76 fr. 3 fr. 60 n. 75 fn. 3 fr. 40 n. ječam 66 fn. 2 fr. 66 n. 63 fn. 2 fr. 40 n. zob 44 fn. 1 fr. 80 n. 42 fn. 1 fr. 70 n. kokuruz 90 fn. 3 fr. 30 n.

Visina vode dunavske.

Pešta 11-og Ožujka. : 7' 0" nad 0. opada.

Požun 10-og Ožujka. : 5' 11" nad 0. „

Vrieme. Pomladjenjem mjeseca nastala dobrotvorna kiša.

Poruke urodništva.

Cetinje: G. D. M. Stigloje a Novine su odpravljene. — Nov. Sad: G. Jos. S. Prima se radostno. — Petrovaradin: Našem Milanku Ako je Bog u drvetu i kamenu liek ostavio to ga je u krasno pjesn dvostruko udahnio. — Subatica: Redovnom Dopis. Mal se nezakniste.